Muzeum
Archeologiczno-Historyczne
w Elblągu

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI

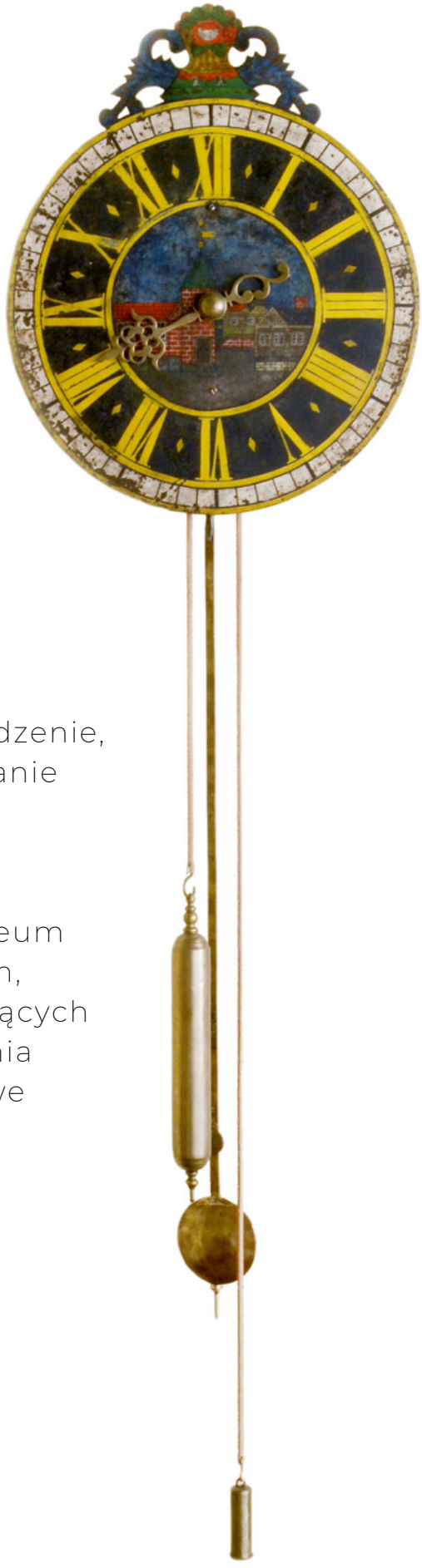
OPRACOWANIE MERYTORYCZNE:
JOANNA FONFEREK-GRAJEK, MIROSŁAW MARCINKOWSKI

OPRACOWANIE GRAFICZNE:
AGNIESZKA SŁAWIŃSKA

2022

WWW.MUZEUM.ELBLAG.PL

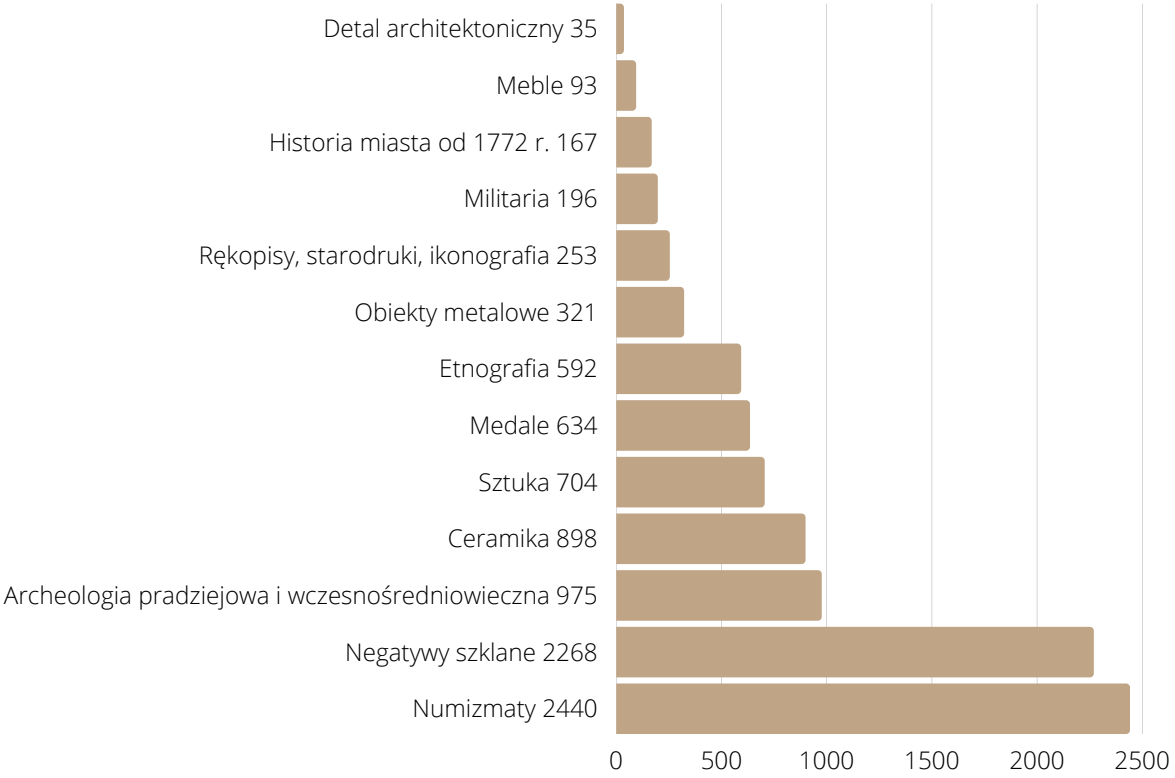

I. DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

Do zakresu działania Muzeum należy: gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, udostępnianie i upowszechnianie zbiorów dotyczących w szczególności miasta Elbląg, Wysoczyzny Elbląskiej i Żuław Elbląskich.
W marcu 2022 r. wznowiono działalność Muzeum w pełnym wymiarze godzin, w związku z czym, wszystkie wystawy stałe otwarto dla zwiedzających Ponadto, w okresie od 1. stycznia do 31. grudnia 2022 r. Muzeum realizowało zadania statutowe poprzez następujące działania:

1.GROMADZENIE ZBIORÓW

W 2022 r. kontynuowano zainicjowany w roku poprzednim proces inwentaryzacji zbiorów muzealnych.
Na dzień złożenia sprawozdania zaktualizowane zgodnie z § 3 ust. 6 Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz.U. 2004 nr 202 poz. 2073) stany kolekcji muzealnych wynoszą:

Zgodnie z powyższym aktualna liczebność kolekcji muzealnych wynosi 9 576 obiektów.
Ponadto w Muzeum przechowywane są obiekty wpisane do księgi depozytów, pochodzące z badań archeologicznych na Starym Mieście w Elblągu oraz na cmentarzyskach gockich w Weklicach i Lubieszewie w liczbie 96 747 obiektów.
Prace nad inwentaryzacją zostały spowolnione spowodowaną przez pandemię COVID-19 zmianą organizacji pracy w Muzeum, utrudniającą zebranie członków poszczególnych komisji inwentaryzacyjnych.

Zaplanowane na 2022 rok inwentaryzacje kolekcji medali i pieczęci, numizmatów, militariów oraz ceramiki, zostały przedłużone do końca lutego 2023 z powodu wielomiesięcznego zwolnienia lekarskiego jednego z opiekunów kolekcji, a także z powodu przeprowadzanych w 2. półroczu 2022, badań archeologicznych na Starym Mieście w Elblągu oraz Braniewie, które zaangażowały znaczną część pracowników merytorycznych.

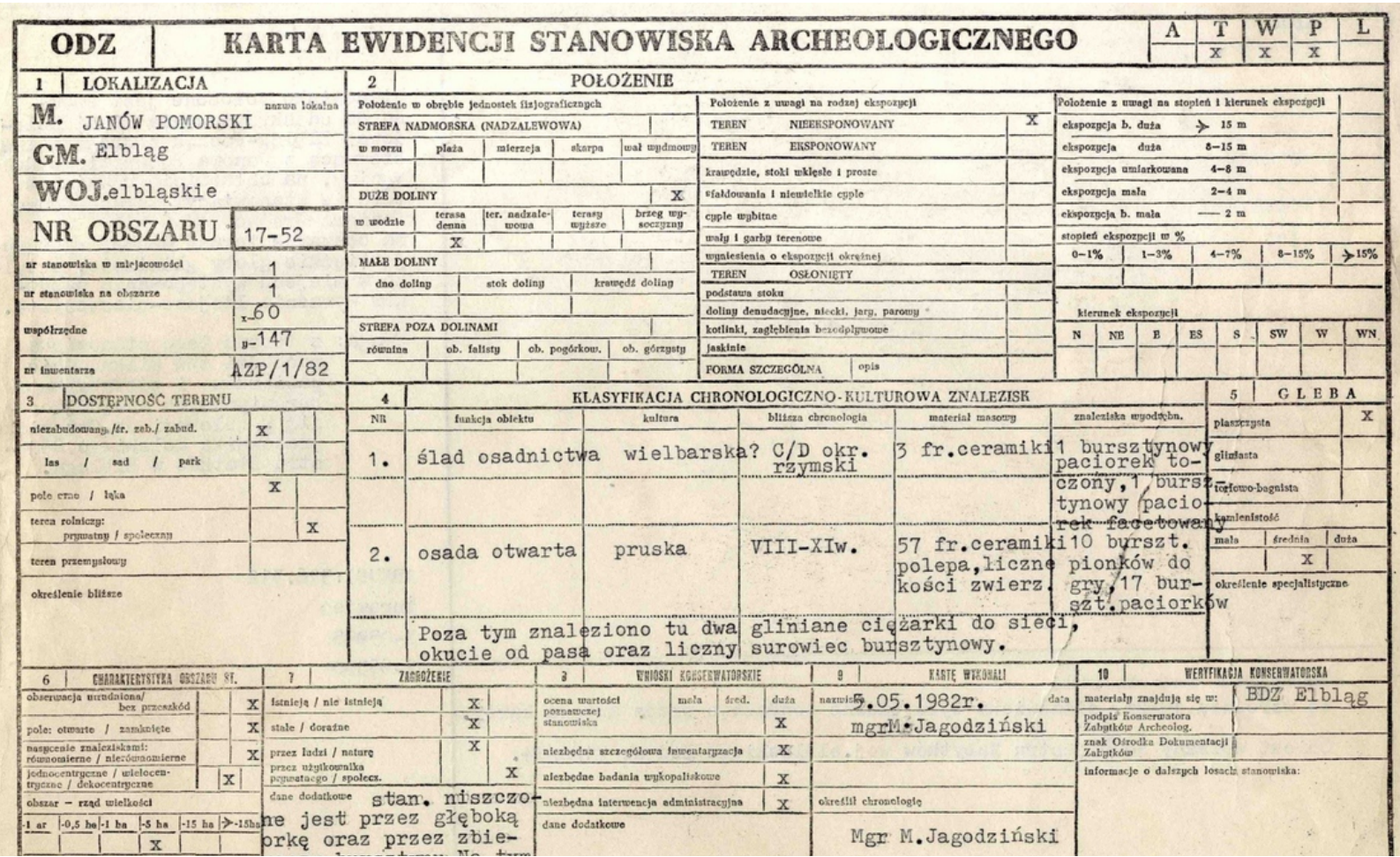
W minionym roku Muzeum zakupiło następujące obiekty:

- obraz z wizerunkiem Chrystusa – haft na kanwie,
- litografia z wizerunkiem Kaspera Bekiesza,
- maszyna parowa Komnick.

2.KATALOGOWANIE I NAUKOWE OPRACOWYWANIE MUZEALIÓW

Proces tworzenia elektronicznego inwentarza muzealiów rozpoczęto w 2020 roku. Zakupiono i wdrożono niezbędne oprogramowanie umożliwiające budowę baz danych zabytków i sprawne zarządzanie zgromadzonymi informacjami. Do dnia 31.12.2022 r. do inwentarza programu MUZEO wprowadzono łącznie 1307 obiektów z różnych kolekcji. W pierwszym etapie zakłada się wprowadzenie danych muzealiów znajdujących się na stanie MAH, a następnie przekazanych do zbiorów depozytów. Proces ten będzie kontynuowany w kolejnych latach.

ODZ — KARTA EWIDENCJI STANOWISKA ARCHEOLOGICZNEGO

A | T x | W x | P x | L

1 LOKALIZACJA

M. JANÓW POMORSKI (nazwa lokalna)

GM. Elbląg

WOJ. elbląskie

NR OBSZARU 17-52

nr stanowiska w miejscowości: 1

nr stanowiska na obszarze: 1

współrzędne: x 60 / y-147

nr inwentarza: AZP/1/82

2 POŁOŻENIE

Położenie w obrębie jednostek fizjograficznych

STRefa NADMORSKA (NADZALEWOWA): w morzu | plaża | mierzeja | skarpa | wał wydmowy

DUŻE DOLINY x

w wodzie | terasa denna x | ter. nadzalewowa | terasy wyższe | brzeg wysoczyzny

MAŁE DOLINY: dno doliny | stok doliny | krawędź doliny

STREFA POZA DOLINAMI: równina | ob. falisty | ob. pogórkow. | ob. górzysty

Położenie z uwagi na rodzaj ekspozycji

TEREN NIEEKSPONOWANY x

TEREN EKSPONOWANY

krawędzie, stoki wklęsłe i proste

sfałdowania i niewielkie cyple

cyple wybitne

wały i garby terenowe

wyniesienia o ekspozycji okrężnej

TEREN OSŁONIĘTY

podstawa stoku

doliny denudacyjne, niecki, jary, parowy

kotlinki, zagłębienia bezodpływowe

jaskinie

FORMA SZCZEGÓLNA — opis

Położenie z uwagi na stopień i kierunek ekspozycji

ekspozycja b. duża > 15 m

ekspozycja duża 8–15 m

ekspozycja umiarkowana 4–8 m

ekspozycja mała 2–4 m

ekspozycja b. mała — 2 m

stopień ekspozycji w %: 0–1% | 1–3% | 4–7% | 8–15% | >15%

kierunek ekspozycji: N | NE | E | ES | S | SW | W | WN

3 DOSTĘPNOŚĆ TERENU

niezabudowany /tr. zab./ zabud. x

las / sad / park

pole orne / łąka x

teren rolniczy: prywatny / społeczny x

teren przemysłowy

określenie bliższe

4 KLASYFIKACJA CHRONOLOGICZNO-KULTUROWA ZNALEZISK

NR	funkcja obiektu	kultura	bliższa chronologia	materiał masowy	znaleziska wyodrębn.
1.	ślad osadnictwa	wielbarska?	C/D okr. rzymski	3 fr.ceramiki	1 bursztynowy paciorek toczony, 1 bursztynowy paciorek facetowany
2.	osada otwarta	pruska	VIII-XIw.	57 fr.ceramiki polepa, liczne kości zwierz.	10 bursztynowych pionków do gry, 17 bursztynowych paciorków

Poza tym znaleziono tu dwa gliniane ciężarki do sieci, okucie od pasa oraz liczny surowiec bursztynowy.

5 GLEBA

płaszczyzna x

gliniasta

torfowo-bagnista

kamienistość: mała | średnia x | duża

określenie specjalistyczne

6 CHARAKTERYSTYKA OBSZARU ST.

obserwacja urządzona/bez przeszkód x

pole: otwarte / zamknięte x

nasycenie znaleziskami: równomierne / nierównomierne x

jednocentryczne / wielocentryczne / dekocentryczne x

obszar – rząd wielkości: 1 ar | -0,5 ha | -1 ha | -5 ha x | -15 ha | >15ha

7 ZAGROŻENIE

istnieją / nie istnieją x

stałe / doraźne x

przez ludzi / naturę x; przez użytkownika prywatnego / społecz. x

dane dodatkowe: stan. niszczone jest przez głęboką orkę oraz przez zbie-

8 WNIOSKI KONSERWATORSKIE

ocena wartości poznawczej stanowiska: mała | średnia | duża x

niezbędna szczegółowa inwentaryzacja x

niezbędne badania wykopaliskowe x

niezbędna interwencja administracyjna x

dane dodatkowe

9 KARTĘ WYKONAŁ

nazwisko 5.05.1982r. data

mgr M. Jagodziński

określił chronologię

Mgr M.Jagodziński

10 WERYFIKACJA KONSERWATORSKA

materiały znajdują się w: BDZ Elbląg

podpis Konserwatora Zabytków Archeolog.

znak Ośrodka Dokumentacji Zabytków

informacje o dalszych losach stanowiska:

Ponadto zrealizowano następujące działania z zakresu katalogowania i opracowywania zbiorów:

- opracowywanie not katalogowych użyczanych i udostępnianych obiektów,
- współpraca z SGGW w Warszawie w zakresie opracowywania drewna archeologicznego,
- opracowanie kart zabytków na potrzeby wystawy „Miasto nowych ludzi”,
- kwerenda muzealna nowo przyjętych obiektów, opracowanie listy darów, tworzenie opisów do obiektów,
- nadanie numerów inwentarzowych zbiorów etnograficznych do księgi wpływów muzealnych wraz z opracowaniem kart katalogowych,
- opracowanie artefaktów związanych ze złotnictwem, pozyskanych w trakcie dotychczasowych badań Truso na potrzeby publikacji w ramach cyklu „Studia nad Truso”.

3.PRZECHOWYWANIE GROMADZONYCH ZABYTKÓW

w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych

Zabytki Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Elblągu są magazynowane lub eksponowane w Budynku Wschodnim Podzamcza i Budynku Zachodnim Gimnazjum oraz tymczasowo przechowywane w magazynie masowych zbiorów archeologicznych.
Na terenie muzeum znajdują się zabytki wpisane do inwentarza muzealiów oraz część obiektów stanowiących depozyt. Zabytki te umieszczone są w magazynach oraz na 10 salach wystawowych i mają zapewnione właściwe warunki przechowywania i ekspozycji. Przestrzeń magazynowa w budynku Gimnazjum i w obiekcie Podzamcze odpowiadająca aktualnym normom i standardom wynosi 544 m2; przestrzeń ekspozycyjna to 1 828 m2.

W roku 2022 przeprowadzono prace porządkowe w magazynach ceramiki, etnografii, militariów i medali oraz zmieniono lokal pełniący funkcję magazynu zabytków masowych, a cały materiał został przeniesiono do nowej lokalizacji, uporządkowano oraz umieszczono w nowych opakowaniach. W zewnętrznym magazynie zabytków masowych przechowywane są obiekty niewpisane do stałego inwentarza muzealiów ze względu na ich stan zachowania w oddzielnych fragmentach (po ewentualnym opracowaniu ich liczba ulegnie zmianie) i niewielką wartość materialną. Przestrzeń magazynowa w składzie materiału masowego nie spełnia ustawowych norm w zakresie przechowywania obiektów zabytkowych, dotyczących zarówno warunków, jak i systemów zabezpieczeń.
Wszystkie zabytkowe obiekty będące na stanie MAH są w miarę potrzeb udostępniane do celów naukowych. Ponadto na bieżąco spełniane są prośby o zgodę na użyczenie zasobów fotografii archiwalnej Muzeum oraz na wykonywanie fotografii muzealiów opracowywanych przez osoby spoza instytucji.

4.ZABEZPIECZANIE I KONSERWACJA MUZEALIÓW

oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie zabytków archeologicznych nieruchomych oraz innych nieruchomych obiektów kultury materialnej

W Muzeum funkcjonuje pracownia konserwatorska, w której pomimo istniejących braków sprzętowych (urządzenia do konserwacji drewna i skór) dokonywane są wszelkie bieżące prace związane z zabezpieczeniem zabytków przeznaczonych do ekspozycji na wystawach lub obiektów wymagających pilnej konserwacji. Na stanowisku ds. konserwacji zatrudniona jest jedna osoba.
W 2022 roku przeprowadzono następujące czynności z zakresu konserwacji zbiorów:

- dokonano selekcji obiektów do konserwacji, wykonano plany konserwacyjne (kolekcja etnografii, historii sztuki, archeologia miasta);
- dokonano wstępnej konserwacji zabytków archeologicznych
- z wykopalisk (mycie obiektów, segregacja, przygotowanie do właściwej konserwacji - ok. 600 obiektów z drewna i skóry, ok. 40 kg ceramiki, ok. 30 kg kości zwierzęcych;
- dokonano bieżącej konserwacji zabytków ze zbiorów Muzeum (konserwacja pełna 51 obiektów; konserwacja zachowawcza 30 obiektów); konserwacji obiektów z działu etnografii i obiektu z działu historii sztuki (wytrucie drewnojadów i mrzyka muzealnego); konserwacji zabytków archeologicznych z badań archeologicznych na Starym Mieście w Elblągu (materiał archeologiczny z badań na parcelach Studzienna-Bednarska)

5.URZĄDZANIE WYSTAW STAŁYCH I CZASOWYCH

W 2022 r. w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Elblągu prezentowano 12 wystaw stałych.

W budynku Podzamcze skrzydło wschodnie:

- Elbląg Reconditus,
- Świadectwa. Historia w twarzach – twarze historii - wystawa otwarta po modernizacji dn. 05.11.2021 r.,
- Miasto nowych ludzi – Elbląg w pierwszej powojennej dekadzie 1945-55 - wystawa otwarta dn. 05.11.2021 r.,
- Goci. Znad Bałtyku do Rzymu,
- Truso – legenda Bałtyku,

W obiekcie Podzamcze – skrzydło południowe:

- Historia ukryta pod ziemią,

W budynku Gimnazjum:

- Żuławy – ziemia ujarzmiona. Między trzema gardzielami Wisły,
- Relikty chwały Elbląga i regionu,
- Nummi et arma – wystawa numizmatów i uzbrojenia,
- Kunstkamera Edwarda Parzycha,
- Systema Copernicanum J.F. Enderscha w Gimnazjum Elbląskim – o szkole patrzącej w gwiazdy,
- Z cegły zrodzony – detal architektoniczny zamku krzyżackiego.

Na wystawach zrealizowano także drobne prace modernizacyjne, w tym między innymi:

- wprowadzenie zmian na wystawie Relikty chwały Elbląga i regionu (ograniczenie powierzchni ekspozycyjnej na potrzeby nowej wystawy),
- prace konserwacyjne na wystawach Elbląg Reconditus oraz Żuławy – ziemia ujarzmiona – wymiana wadliwego osprzętu multimedialnego, konserwacja obiektów drewnianych.

W 2022 r. powrócono do projekcji filmu holograficznego oraz udostępniono wirtualną przejażdżkę samochodem F. Komnicka (Historia tu i teraz).

W okresie styczeń – grudzień 2022 r. Muzeum prezentowało wymienione poniżej wystawy czasowe:

- Zabytki toru wodnego Szczecin - Świnoujście (wernisaż 18.01.2022);
- Blask nadziei. Ukraińskie ikony ze zbiorów elbląskiego muzeum (11-30.04.2022);
- Żaglowce Adama Werki, Dary i Zakupy 2016-2022, Zabytkowy sprzęt nurkowy z kolekcji Mirosława Murczkiewicza (wernisaż 14.05.2022);
- Archeologia pól bitewnych (wernisaż 14.05.2022);
- Od jasnego Artusa do dubeltowego koźlaka. Piwo i browary od Wisły po Niemen (wernisaż 06.07.2022);
- Wystawa prac Bustera Wise (wernisaż 22.07.2022);
- Wystawa H3/3 – Pracownia wklęsłodruku ASP w Krakowie w ramach projektu Refleksy (wernisaż 09.09.2022);
- Wystawa Jerzy Domino – Retrospektywa 40 lat pracy twórczej (wernisaż 18.11.2022);
- Wystawa planszowa Wokół elbląskiego zamku krzyżackiego (od 24.11.2022).

6.ORGANIZOWANIE BADAŃ I EKSPEDYCJI NAUKOWYCH

W 2022 roku prowadzono badania archeologiczne wykopaliskowe:

- badania wykopaliskowe przedinwestycyjne, na zlecenie inwestora prywatnego, na Starym Mieście w Elblągu, kwartał pomiędzy Ścieżką Kościelną, Bednarską, Wodną i Studzienną (sierpień – listopad);
- - badania archeologiczno-architektoniczne dawnego ratusza miejskiego w Braniewie, na zlecenie Urzędu Miasta Braniewo i Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków (październik – grudzień).

Ponadto zrealizowano następujące badania o charakterze naukowym:

- nieinwazyjne badania archeologiczne elbląskiego założenia zamkowego – badania georadarowe, wiercenia (dofinansowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego);
- kontynuacja prac nad portem w Truso, przygotowywanie dokumentacji polowej i tekstu do druku.

W ramach wymienionych działań prowadzone były takie czynności jak: opracowanie programu badań, analiza nawarstwień, obiektów nieruchomych i reliktów zabudowy z badań archeologicznych, opracowywanie wyników badań archeologicznych, przygotowywanie sprawozdań z przeprowadzonych badań, zabezpieczenie pozyskanego materiału archeologicznego, analizy próbek, udzielanie informacji mediom na temat prowadzonych badań.

7.PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ

W 2022 r. odbyły się 42 zajęcia edukacyjne, w których wzięło udział łącznie 571 osób w formie tradycyjnej oraz 423 osoby online. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

ZAJĘCIA EDUKACYJNE 2022

ZAJĘCIA WARSZTATOWE	
26 zajęć	474 uczestników

LEKCJE ONLINE	
6 zajęć	167 odtworzeń

LEKCJE MUZEALNE	
4 zajęcia	97 uczestników

PRELEKCJE ONLINE	
6 zajęć	256 odtworzeń

Ponadto w ramach działalności edukacyjnej w 2022 roku zrealizowano następujące zadania:

- opracowanie nowej oferty edukacyjnej muzeum obejmującej 25 lekcji muzealnych i plenerowych, zajęć warsztatowych i interaktywnych,
- opracowanie nowego regulaminu zajęć muzealnych,
- konsultacje merytoryczne i opieka nad studentami oraz doktorantami,
- prowadzenie wizyt studyjnych studentów, naukowców, muzealników oraz innych grup.

Ze względu na pandemię COVID-19 i rezygnację pracownika odpowiedzialnego za edukację muzealną, w tym konieczność zatrudnienia i przeszkolenia nowego pracownika, w I półroczu 2022 r. zajęcia muzealne w tradycyjnej formie odbywały się w ograniczonym zakresie. Zajęcia zostały w pełni wznowione w okresie wakacyjnym, a od września 2022 roku udostępniono nową ofertę edukacyjną obejmującą 25 lekcji muzealnych i plenerowych, zajęć warsztatowych i interaktywnych skierowanych do różnych grup wiekowych.

8.UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW DLA CELÓW EDUKACYJNYCH I NAUKOWYCH

UDOSTĘPNIANIE OBIEKTÓW DO CELÓW NAUKOWYCH

- Podjęto współpracę z Instytutem Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie i przeprowadzono kwerendę na potrzeby opracowania znalezisk luźnych z cmentarzyska w Weklicach;
- Podjęto współpracę z Wydziałem Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego;
- Udostępniono zdjęcia zabytków z Truso na potrzeby publikacji naukowych;
- Udostępniono fotografię makiety elbląskiego basenu z okresu międzywojennego na potrzeby pracy licencjackiej;
- Udostępniono przedwojenne fotografie, m. in. elbląskiego teatru i widoków Elbląga Bibliotece Elbląskiej na wystawę posterową „Henryk Nitschmann i jego czasy na przełomie XIX i XX w.” oraz wystawę „El-kamera” (w budowie);
- Udostępniono fotografie zniszczonego kościoła św. Mikołaja w pierwszych latach powojennych na potrzeby wystawy posterowej, przygotowywanej przez Biuro Fundacji „Niepodległa".

UDZIAŁ W KONFERENCJACH

oraz prezentacja wyników badań na sesjach i konferencjach naukowych

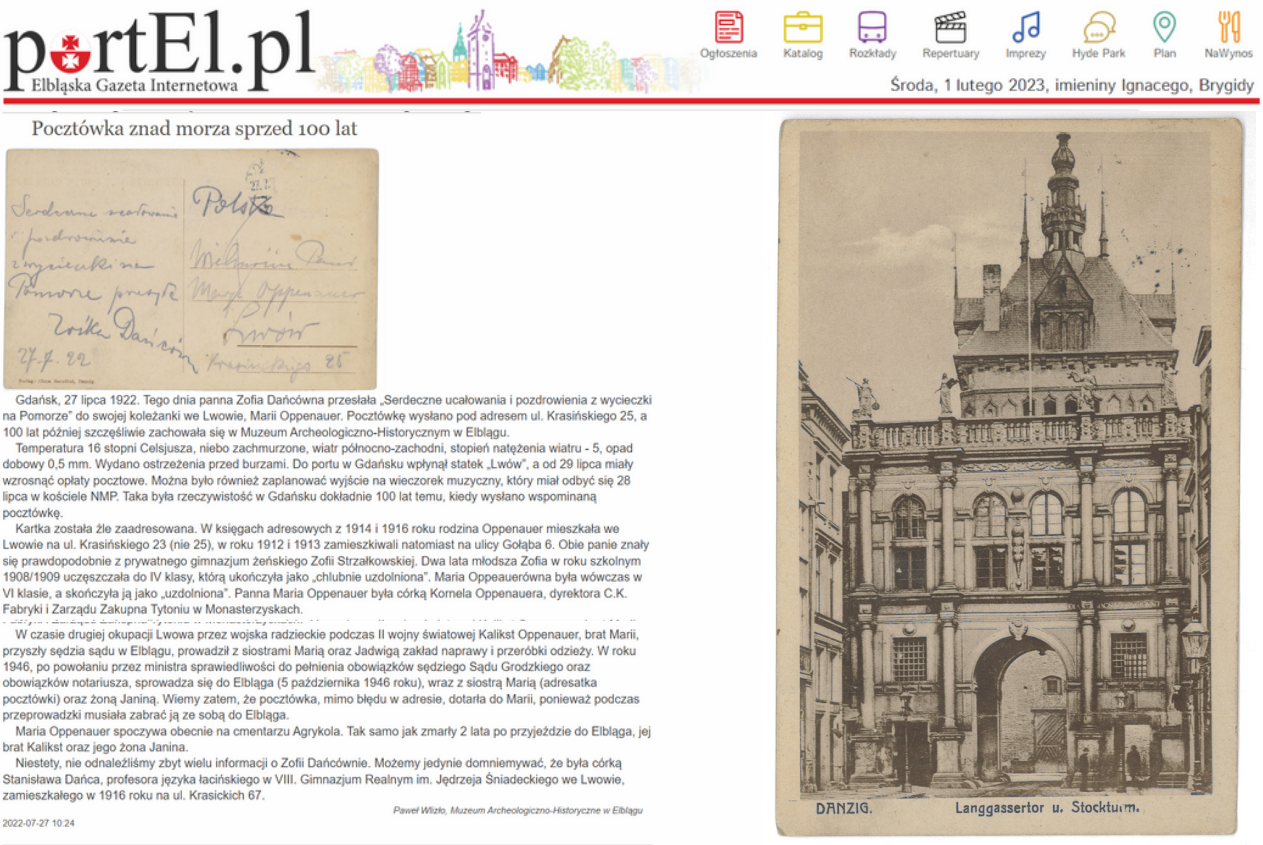

- udział w konferencji zorganizowanej w Wolinie w dniach 27-28.08.2022 r. pt. „Miasta, które stworzyły Europę. 70 lat polskich badań archeologicznych w Wolinie";
- wygłoszenie referatu „Nitschmannowskie Towarzystwo Filharmoniczne i inne elbląskie towarzystwa muzyczne i śpiewacze w XIX w." na konferencji „Henryk Nitschmann i Elbląg na przełomie XIX i XX w." w Bibliotece Elbląskiej 20 września 2022 r.;
- udział w konferencji „Morskie tradycje Elbląga II" – wygłoszenie referatu pt. „Niewolnicy, bursztyn i arabskie srebro. Jak handlowano w Truso";
- udział w jubileuszowej konferencji „Miasta, które stworzyły Europę. 70 lat polskich badań archeologicznych w Wolinie" – wygłoszenie referatu pt. „Ostatnie wyniki badań nad Truso";

POPULARYZACJA I PUBLIKACJA WYNIKÓW BADAŃ NAUKOWYCH

w periodykach i wydawnictwach pokonferencyjnych oraz w mediach, na specjalistycznych blogach popularnonaukowych i stronach internetowych

- Publikacja felietonu popularyzującego badania archeologiczne w Braniewie pt. „Z dziennika archeologa: o badaniach ratusza w Braniewie". Artykuł opublikowano na portalu Histmag.org: https://histmag.org/Z-dziennika-archeologa-o-badaniach-ratusza-w-Braniewie-24685;
- Przygotowanie tekstu do katalogu wystawy międzynarodowej w Muzeum Narodowym w Wilnie „1 000 000 steps: The Amber Road from Rome to the Baltic", pt. Treasures from Weklice;
- Przygotowanie (w tym teksty informacyjne do mediów) Kawiarenek CLIO poświęconym historii elbląskiego browarnictwa, której gościem był dr Tomasz Gliniecki oraz „Weklice. Cmentarzysko germańskich elit w centrum bursztynowego wybrzeża", której gośćmi byli: dr Magdalena Natuniewicz-Sekuła (IAiE PAN w Warszawie) i mgr Marek Baczewski (Wydział Archeologii UW);
- Publikacja artykułu „Pocztówka znad morza sprzed 100 lat" w gazetach internetowych oraz na stronie muzealnej;

portEl.pl
Elbląska Gazeta Internetowa

Ogłoszenia Katalog Rozkłady Repertuary Imprezy Hyde Park Plan NaWynos

Środa, 1 lutego 2023, imieniny Ignacego, Brygidy

Pocztówka znad morza sprzed 100 lat

Gdańsk, 27 lipca 1922. Tego dnia panna Zofia Dańcówna przesłała „Serdeczne ucałowania i pozdrowienia z wycieczki na Pomorze" do swojej koleżanki we Lwowie, Marii Oppenauer. Pocztówkę wysłano pod adresem ul. Krasińskiego 25, a 100 lat później szczęśliwie zachowała się w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Elblągu.

Temperatura 16 stopni Celsjusza, niebo zachmurzone, wiatr północno-zachodni, stopień natężenia wiatru - 5, opad dobowy 0,5 mm. Wydano ostrzeżenia przed burzami. Do portu w Gdańsku wpłynął statek „Lwów", a od 29 lipca miały wzrosnąć opłaty pocztowe. Można było również zaplanować wyjście na wieczorek muzyczny, który miał odbyć się 28 lipca w kościele NMP. Taka była rzeczywistość w Gdańsku dokładnie 100 lat temu, kiedy wysłano wspominaną pocztówkę.

Kartka została źle zaadresowana. W księgach adresowych z 1914 i 1916 roku rodzina Oppenauer mieszkała we Lwowie na ul. Krasińskiego 23 (nie 25), w roku 1912 i 1913 zamieszkiwali natomiast na ulicy Gołąba 6. Obie panie znały się prawdopodobnie z prywatnego gimnazjum żeńskiego Zofii Strzałkowskiej. Dwa lata młodsza Zofia w roku szkolnym 1908/1909 uczęszczała do IV klasy, którą ukończyła jako „chlubnie uzdolniona". Maria Oppeauerówna była wówczas w VI klasie, a skończyła ją jako „uzdolniona". Panna Maria Oppenauer była córką Kornela Oppenauera, dyrektora C.K. Fabryki i Zarządu Zakupna Tytoniu w Monasterzyskach.

W czasie drugiej okupacji Lwowa przez wojska radzieckie podczas II wojny światowej Kalikst Oppenauer, brat Marii, przyszły sędzia sądu w Elblągu, prowadził z siostrami Marią oraz Jadwigą zakład naprawy i przeróbki odzieży. W roku 1946, po powołaniu przez ministra sprawiedliwości do pełnienia obowiązków sędziego Sądu Grodzkiego oraz obowiązków notariusza, sprowadza się do Elbląga (5 października 1946 roku), wraz z siostrą Marią (adresatka pocztówki) oraz żoną Janiną. Wiemy zatem, że pocztówka, mimo błędu w adresie, dotarła do Marii, ponieważ podczas przeprowadzki musiała zabrać ją ze sobą do Elbląga.

Maria Oppenauer spoczywa obecnie na cmentarzu Agrykola. Tak samo jak zmarły 2 lata po przyjeździe do Elbląga, jej brat Kalikst oraz jego żona Janina.

Niestety, nie odnaleźliśmy zbyt wielu informacji o Zofii Dańcównie. Możemy jedynie domniemywać, że była córką Stanisława Dańca, profesora języka łacińskiego w VIII. Gimnazjum Realnym im. Jędrzeja Śniadeckiego we Lwowie, zamieszkałego w 1916 roku na ul. Krasickich 67.

Paweł Wilzio, Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu

2022-07-27 10:24

- Prelekcja „Monety Zakonu Krzyżackiego” w ramach projektu "Badania nieinwazyjne elbląskiego zamku krzyżackiego";
- Wygłoszenie prelekcji online pt. „Sztuka w służbie Zakonu” w ramach projektu "Badania nieinwazyjne elbląskiego zamku krzyżackiego";
- Przygotowanie tekstu „Karnawał 1902 w Elblągu” na blogu edukacyjnym MAH;
- Przygotowanie tekstu „Der Danziger Kalendermacher Paul Pater und sein Kunst- und Tugend-Kalender“, „Der Westpreuße“, nr 1/2022, s.26-27;
- Przygotowanie tekstu „Vor 120 Jahren: Tarlatans, Wellengaze, Glanzstoffe –Maskeraden und Lustbarkeiten in Westpreußen“, „Der Westpreuße“, nr 1/2022;
- Przygotowanie tekstu „Les Cris de Danzig. Tonaufnahmen aus dem 18. Jahrhundert”, „Der Westpreuße”, nr 2/2022, s. 23-24.;
- Przygotowanie tekstu „Die Entdeckung der baltischen Sirene. Eine neue Stimme im Chor Danziger Musik“, „Der Westpreuße“, nr 2/2022, s. 27-28;
- Przygotowanie tekstu „Elbing – eine Hauptstadt der Weihnachtsbäckerei“, „Der Westpreuße“, nr 4, s. 34-35;
- Przeprowadzenie rozmowy na temat kultury czasu wolnego elblążan w XIX w. w „Wirtualnej Regiotece” na profilu Facebooka Biblioteki Elbląskiej;

- Udzielenie wywiadu na temat tradycji handlowych i portowych Elbląga dla telewizji ARTE;
- Udzielenie wywiadu na temat przemian tożsamościowych mieszkańców Elbląga udzielony na potrzeby projektu badawczego realizowanego przez socjologa – pracownika naukowego UG;
- Publikacja tekstu w kwartalniku „TYGIEL" pt. „Z historii Truso";
- Przygotowanie artykułu pt. „Niewolnicy, bursztyn i arabskie srebro. Jak handlowano w Truso" – Rocznik Elbląski 2022;
- Przygotowanie artykułu pt. „Relacje skandynawsko-bałtyjskie w okresie wikińskim" – Hortus Mediaevalis. Studia ofiarowane Profesorowi Wojciechowi Fałkowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin, Wrocław 2022, s. 229-252;
- Udzielenie wywiadów dla Dziennika Elbląskiego, Radia Olsztyn, Radia Eska oraz serwisu portel.pl na temat wystawy o ikonach oraz Pomnika Odrodzenia;
- Publikacja artykułu o Pomniku Odrodzenia w serwisie portel.pl;
- Publikacja artykułu o Jahnschule w Elblągu w czasopiśmie „Westpreußen";
- Publikacja tekstu o dekoracji ceramicznej na dawnym Pałacu Ślubów w Elblągu (blog „O Starym Mieście w Elblągu słów kilka");
- Publikacja tekstu o reliktach budynków na podstawie wykopalisk na ulicy Bednarskiej i Studziennej w Elblągu (blog „O Starym Mieście w Elblągu słów kilka")

9.ZAPEWNIANIE WŁAŚCIWYCH WARUNKÓW ZWIEDZANIA

oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji

WARUNKI ZWIEDZANIA

Obecnie w Muzeum prezentowanych jest 12 wystaw stałych, które są zlokalizowane w budynku Gimnazjum oraz w obiekcie Podzamcza – skrzydło wschodnie i południowe. Wszystkie ekspozycje muzealne spełniają swoją rolę w zakresie edukacji historyczno-kulturowej, przybliżając odbiorcom bogate dziedzictwo regionu. Ekspozycje prezentowane w obiektach Muzeum zawierają rozbudowaną warstwę edukacyjno-historyczną oraz przykuwają uwagę odbiorcy za sprawą zastosowanych interaktywnych rozwiązań i środków wyrazu artystycznego tworzących niezwykły klimat zwiedzania.

Dodatkowo zwiedzający w 2022 roku mieli możliwość skorzystania z atrakcji w postaci projekcji 20-minutowego filmu holograficznego „Historie ponad granicami”, przedstawiającego dwa tysiące lat wspólnej historii regionu południowo-wschodniego pobrzeża Bałtyku od Elbląga do Kaliningradu. Jest to uniwersalny przekaz w zaawansowanej technologii, niestosowanej na taką skalę w muzealnictwie europejskim, cieszący się dużym zainteresowaniem mieszkańców regionu oraz turystów ze wszystkich stron świata.

Na ekspozycjach „Świadectwa” i „Miasto nowych ludzi” dostępne są także: ok. 40-minutowy film zawierający nagrania z wywiadów z byłymi mieszkańcami Elbląga i Kaliningradu pochodzenia niemieckiego, którzy pod koniec II Wojny Światowej opuścili te strony, dodatkowe materiały tematyczne z wywiadów (łącznie ok 3 godziny nagrań), film „Przychodźcy” udostępniony przez Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu. Materiały audiowizualne znajdują się również na wystawach „Truso – legenda Bałtyku” (cyfrowa wizualizacja osady), „Skarby Gotów” (film z odkrycia grobu Księżniczki Gockiej) oraz „Historia ukryta pod ziemią” (nagrania z wykopalisk archeologicznych).

Na dziedzińcu Muzeum w okresie letnim udostępnione zostało miejsce wypoczynku dla zwiedzających. Zakupiono także sprzęt do organizacji imprez i wydarzeń na zewnątrz, w tym namiot eventowy, siedziska i in.

Na mocy porozumienia zawartego z Parafią Katedralną pw. św. Mikołaja w Elblągu w okresie 10.05.2022 – 15.10.2022 Muzeum prowadziło obsługę zwiedzających taras widokowy wieży Katedry. W tym czasie wieżę zwiedziło 10 362 osoby.

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW I ZGROMADZONYCH INFORMACJI

Poza działalnością ekspozycyjną pracownicy Muzeum na bieżąco realizują zadania związane z udostępnianiem zbiorów i informacji poprzez:

- udzielanie wypowiedzi dla mediów w zakresie historii Elbląga,
- konsultacje osobiste, telefoniczne, mailowe dla instytucji i osób prywatnych zainteresowanych historią i sztuką Elbląga,
- opiniowanie i odpowiedzi na oferty sprzedaży obiektów,
- współpracę z rekonstruktorami historycznymi,
- oprowadzanie zorganizowanych grup dzieci i dorosłych oraz indywidualnych zwiedzających,
- udostępnianie wystaw muzealnych poza godzinami pracy muzeum,
- konsultacje i kwerendy.

II.KREOWANIE WIZERUNKU I PROMOCJA MUZEUM

Poza działalnością statutową Muzeum zrealizowało w 2022 r. szereg działań ukierunkowanych na kreowanie pozytywnego wizerunku instytucji oraz promocję oferty muzealnej, w tym wymienione poniżej.

1.WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI (MEDIA RELATIONS)

- dystrybucja komunikatów medialnych dot. działalności MAH,
- organizacja konferencji prasowych w powiązaniu z wydarzeniami muzealnymi (imprezy, otwarcia wystaw itp.),
- kierowanie zaproszeń na imprezy i wydarzenia do przedstawicieli mediów,
- stałe konsultacje, udzielanie informacji dla mediów w zakresie lokalnej i regionalnej historii, tym wypowiedzi dla mediów w w/w zakresie, udzielanie wywiadów i in.

W rezultacie ww. działań w 2022 roku w mediach lokalnych, regionalnych i krajowych ukazało się łącznie ponad 100 artykułów na temat muzeum.

2.WSPÓŁPRACA MIĘDZYINSTYTUCJONALNA

W 2022 roku Muzeum współpracowało przede wszystkim z następującymi podmiotami zewnętrznymi:

- Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu, Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, Muzeum Bursztynu w Gdańsku, Muzeum Łużyckie w Zgorzelcu, Centrum Sztuki Galeria EL, Biblioteka Elbląska im. Cypriana Norwida, Biblioteka Publiczna w Pasłęku, Muzeum w Ostródzie, Izba Regionalna w Powalinie, Kulturzentrum Ostpreußen Ellingen, Związek Ukraińców w Polsce – Oddział w Elblągu, Stowarzyszenie Ludności Pochodzenia Niemieckiego Ziemi Elbląskiej, Stowarzyszenie Kulturalne Co Jest? – współpraca merytoryczna w zakresie tworzenia wystaw i realizacji wydarzeń,
- Departament Promocji, Kultury i Turystyki w Elblągu, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie, Delegatura w Elblągu, Archiwum Diecezjalne w Elblągu, Archiwum Państwowe w Malborku – współpraca w zakresie pozyskiwania materiałów do wystaw i działań edukacyjnych,
- Stowarzyszenie Historyczno-Poszukiwawcze "DENAR" – współpraca naukowo-badawcza i popularyzatorska, obejmująca nadzór i konsultacje merytoryczne, udział w pracach poszukiwawczych, pomoc w zakresie przechowywania, konserwacji i ekspozycji zbiorów,

- PTTK, Oddział Ziemi Elbląskiej - współpraca popularyzatorska, w zakresie organizacji imprez i wydarzeń oraz realizacji usług przewodnickich;
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie – współpraca naukowo-badawcza, prowadzenie prospekcji dronem terenu wykopalisk archeologicznych, digitalizacja zbiorów,
- Stowarzyszenie Miłośników Truso, Fundacja Ochrony Zabytków Architektury Drewnianej – współpraca naukowo-badawcza i popularyzatorska,
- Regionalna Pracowania Digitalizacji w Elblągu - digitalizacja zbiorów,
- Szlak Kopernikowski - współpraca z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie rozbudowy potencjału turystycznego Szlaku Kopernikowskiego,
- Polskie Towarzystwo Historyczne – stała współpraca ukierunkowana na popularyzację oferty wystawienniczej i edukacyjnej Muzeum,
- członkostwo w Network of Museums in Baltic oraz w The Association of the Castles and Museums in Baltic Sea,
- Stowarzyszenie Festiwal Wisły, Urząd Miasta i Gminy w Tolkmicku, Tristan Hotel & Spa w Sztutowie – współpraca w zakresie rozbudowy potencjału turystycznego regionu,
- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy - udział w 30. Finale (założenie skarbonki, uruchomienie specjalnej promocji na bilety wstępu do muzeum).

3.ORGANIZACJA IMPREZ I WYDARZEŃ

W 2022 r. Muzeum zorganizowało następujące wydarzenia dla mieszkańców miasta i okolic:

- Wernisaż wystawy Zabytki toru wodnego Szczecin - Świnoujście (18.01.2022)
- Elbląg 1710 - rekonstrukcje historyczne prezentujące losy miasta w czasach wielkiej wojny północnej (12.02.2022)
- Udostępnienie wystawy Blask nadziei. Ukraińskie ikony ze zbiorów elbląskiego muzeum (11-30.04.2022)
- Akcja sprzątania Fosy Staromiejskiej (30.04.2022) - współorganizacja wydarzenia
- Wernisaż wystaw: Żaglowce Adama Werki, Dary i Zakupy 2016-2022, Zabytkowy sprzęt nurkowy z kolekcji Mirosława Murczkiewicza, Archeologia pól bitewnych (14.05.2022)
- Noc Muzeów pod hasłem Morskie tradycje Elbląga (14.05.2022) - cykliczna impreza polegająca na udostępnianiu muzeów, galerii i innych instytucji kultury w wybranym dniu w godzinach nocnych
- Prezentacja klasycznych samochodów na dziedzińcu muzeum (5.06.2022)
- Kulturalne (NIE)pokoje - otwarte wydarzenie na zakończenie projektu "Museums over the borders. Stage II" (11.06.2022) obejmujące spotkanie z Krystyną Kurczab Redlich, piknik jazzowy oraz Spektakl „Proces” wg Franza Kafki w wykonaniu aktorów Teatru Formy z Wrocławia

- Kawiarenka Historyczna CLIO - spotkanie z dr Tomaszem Glinieckim; temat: Browar i jego historia (14.06.2022)
- KierMAH - kiermasz rękodzieła na dziedzińcu Muzeum (25.06.2022)
- „Warsztaty Piekarczyka” i ‘Nie święci garnki lepią” – cykl letnich spotkań warsztatowych – 17 spotkań w okresie 05.07 – 31.08.2022,
- Wernisaż wystawy Od jasnego Artusa do dubeltowego koźlaka. Piwo i browary od Wisły po Niemen (06.07.2022)
- Wernisaż wystawy czasowej prac Bustera Wise (22.07.2022)
- XVI Elbląskie Święto Chleba - Strefa Hefajstosa, Warsztaty Piekarczyka, warsztaty tkania krajek, rekonstrukcje historyczne z udziałem grupy Garnizon Gdańsk (26-28.08.2022)
- wernisaż wystawy H3/3 – Pracownia wklęsłodruku ASP w Krakowie w ramach projektu Refleksy (09.09.2022)
- Europejskie Dni Dziedzictwa "Połączeni dziedzictwem" - spotkanie miłośników i właścicieli zabytkowych pojazdów (11.09.2022)

- IX Festiwal literatury „Wielorzecze” - spotkanie z Robertem Kowalskim z Paryskich Salonów Romantyków (25.09.2022)
- Weekend seniora z kulturą - oprowadzanie po muzealnych ekspozycjach ze wspominkami i niespodziankami (01-02.10.2022)
- Kawiarenka Historyczna CLIO - spotkanie z dr Magdaleną Natuniewicz-Sekułą oraz mgr Markiem Baczewskim; temat: najnowsze badania archeologiczne w Weklicach w ramach projektu „Weklice. Cmentarzysko germańskich elit w centrum bursztynowego wybrzeża" (11.10.2022)
- Koncert zespołu muzyki dawnej Skuti Ensemble (28.10.2022)
- Kawiarenka Historyczna CLIO - spotkanie z dr Arkadiuszem Wełniakiem; temat: „Postmigracyjna społeczność Elbląga i powiatu elbląskiego, jej kształtowanie, adaptacja i czynniki integracyjne w latach 1945-1950” (08.11.2022)
- wernisaż wystawy Jerzy Domino – Retrospektywa 40 lat pracy twórczej (18.11.2022)
- Kawiarenka Historyczna CLIO - spotkanie z Agnieszką Krzemińską; temat: Cuda z latryn. O archeologicznym dziedzictwie ziem polskich (29.11.2022)
- Motomikołaje na dziedzińcu Muzeum (04.12.2022)
- Kawiarenka Historyczna CLIO - spotkanie z Jackiem M. Kowalskim; temat: Ukryte skarby, dzieła sztuki, złoto, lochy... między prawdą a bajkami (06.12.2022)
- Tajemnice elbląskiego zamku krzyżackiego – cykl 6 prelekcji online (07.12.2022)
- KierMAH - świąteczny kiermasz rękodzieła (10-11.12.2022).

Ponadto w okresie wakacyjnym na terenie dziedzińca Muzeum odbyły się następujące wydarzenia:

- Tour de Konstytucja (03.07.2022)
- I Elbląski Festiwal piwa (8-9.07.2022)
- Spektakl teatralny dla dzieci "O najwspanialszym Piecuchu" organizowany przez Spółdzielnię Socjalną IDEA (17.07.2022)
- USĄ – Amerykański weekend w Elblągu, organizowany przez G&S Classics i Stowarzyszenie Kulturalne Co Jest? (22-24.07.2022)
- Klasyczne blokowanie McDonalda w Elblągu vol 3 (31.07.2022)
- Spektakl teatralny dla dzieci "Tirti Tist" organizowany przez Spółdzielnię Socjalną IDEA (06.08.2022)
- Koncert Bibbobit & Elbląska Orkiestra Kameralna organizowany przez Stowarzyszenie Kulturalne Co jest? w ramach cyklu Miasto. Gramy (20.08.2022).

W przygotowanie i obsługę ww. wydarzeń zaangażowany był zespół Muzeum. Ponadto na potrzeby organizacji udostępniano sprzęt plenerowy będący w dyspozycji MAH.

4. WPROWADZENIE UDOGODNIEŃ DLA ODBIORCÓW OFERTY MAH

- dostosowanie warunków i zasad zwiedzania do sytuacji epidemicznej – wprowadzenie ograniczeń ilości zwiedzających, usunięcie z ekspozycji obiektów mogących sprzyjać transmisji wirusa, udostępnienie środków do dezynfekcji rąk,
- zapewnienie możliwości wirtualnego zwiedzania muzealnych wystaw - zwiedzanie dostępne pod linkami: http://www.muzeum.elblag.pl/s/45/wirtualny-spacer-podzamcze, http://www.muzeum.elblag.pl/s/49/wirtualny-spacer-gimnazjum,
- wprowadzenie możliwości bezpłatnego zwiedzania dla gości z Ukrainy, w tym zwiedzania z przewodnikiem posługującym się językiem ukraińskim,
- wzbogacenie oferty sklepu muzealnego o nowe wydawnictwa i pamiątki,
- utrzymanie statusu Miejsca Przyjaznego Rowerzystom na Szlaku Green Velo,
- udostępnienie strefy relaksu na zwiedzających na dziedzińcu Muzeum w sezonie letnim.

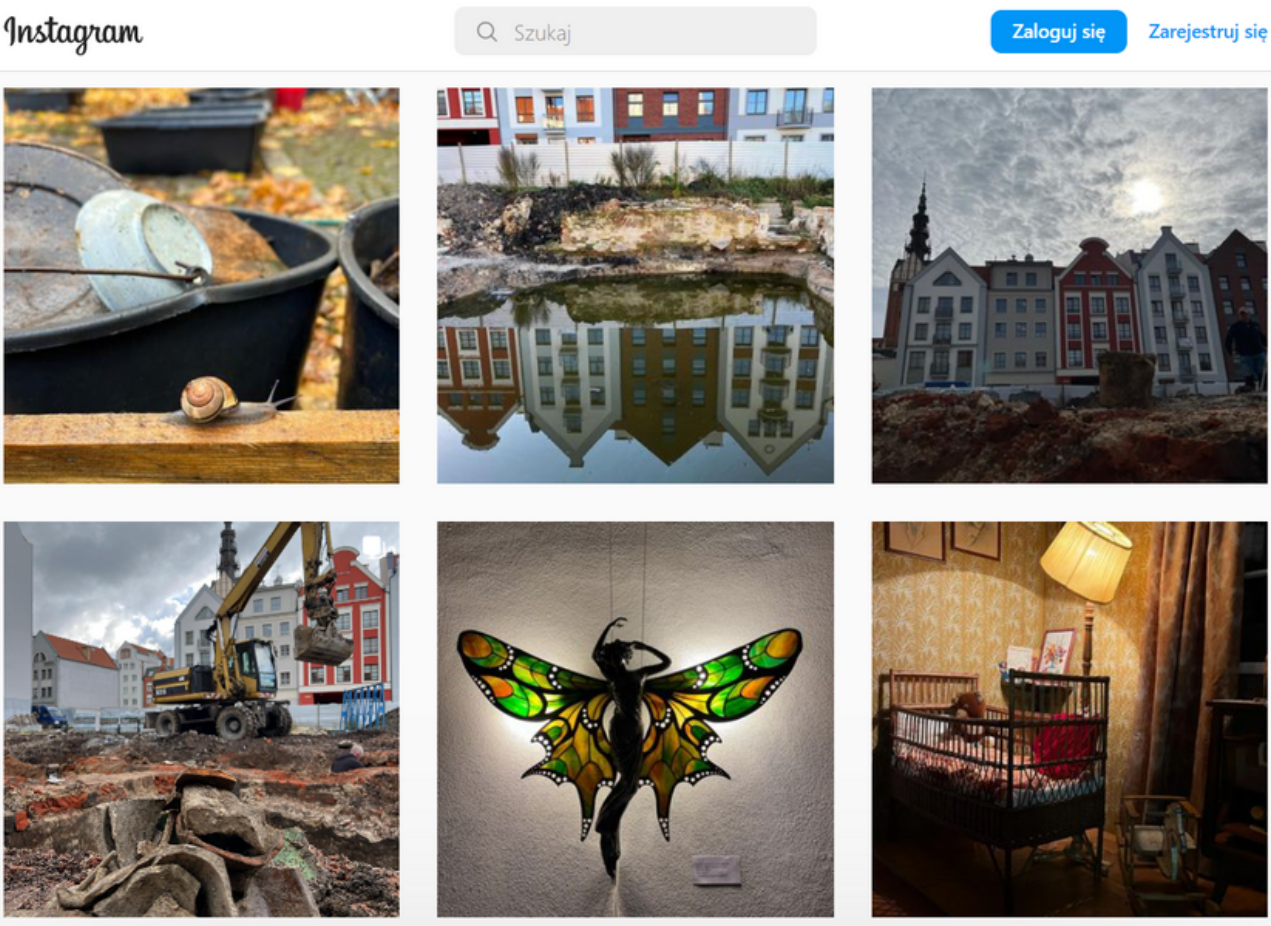
5.DZIAŁANIA INFORMACYJNE

- bieżąca aktualizacja danych kontaktowych i fotografii Muzeum na zewnętrznych portalach turystycznych i innych,
- emisja informacji promujących ofertę Muzeum (prasa, Internet, telewizja, ulotki, plakaty),
- ekspozycja roll-upów promujących MAH podczas imprez i wydarzeń,
- emisja filmu promującego Muzeum – film dostępny pod adresem: https://www.youtube.com/watch?v=bChUrjAWG-g,
- produkcja i emisja filmu promującego realizowane przez muzeum badania geofizyczne elbląskiego zamku krzyżackiego – film dostępny pod adresem: https://www.youtube.com/watch?v=bEcVlZT7mt8.

6.PR INTERNETOWY

- regularna aktualizacja witryny internetowej MAH (strona dostępna w języku polskim i angielskim),
- systematyczna publikacja wpisów na muzealnych profilach facebookowych, instagramowym oraz publikacja filmów na kanale YouTube,
- publikacje na muzealnym blogu „O Starym Mieście w Elblągu słów kilka…”
- publikacje na muzealnym blogu „Truso 2020” (https://truso2020.wordpress.com/),
- prowadzenie fanpage i strony internetowej programu Świadectwa,
- aktualizowanie edukacyjnej strony internetowej Muzeum, zbudowanej w ramach projektu „Wirtualna strefa elbląskiej historii”, dofinansowanego ze środków Programu „Kultura w sieci”.

7.DOKUMENTOWANIE DZIAŁALNOŚCI MAH

Na bieżąco realizowane są zadania związane z prowadzeniem bazy dokumentacyjnej i gromadzeniem materiałów związanych z działalnością Muzeum oraz wykonywaniem dokumentacji fotograficznej i filmowej imprez i wydarzeń organizowanych przez Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu. W ramach działania do końca grudnia 2022 r. zgromadzono dokumentację fotograficzną działalności MAH, w tym budowy wystaw, imprez i wydarzeń z udziałem MAH oraz zdjęcia zabytków - łącznie ponad 350 zdjęć i 320 minut materiałów filmowych.

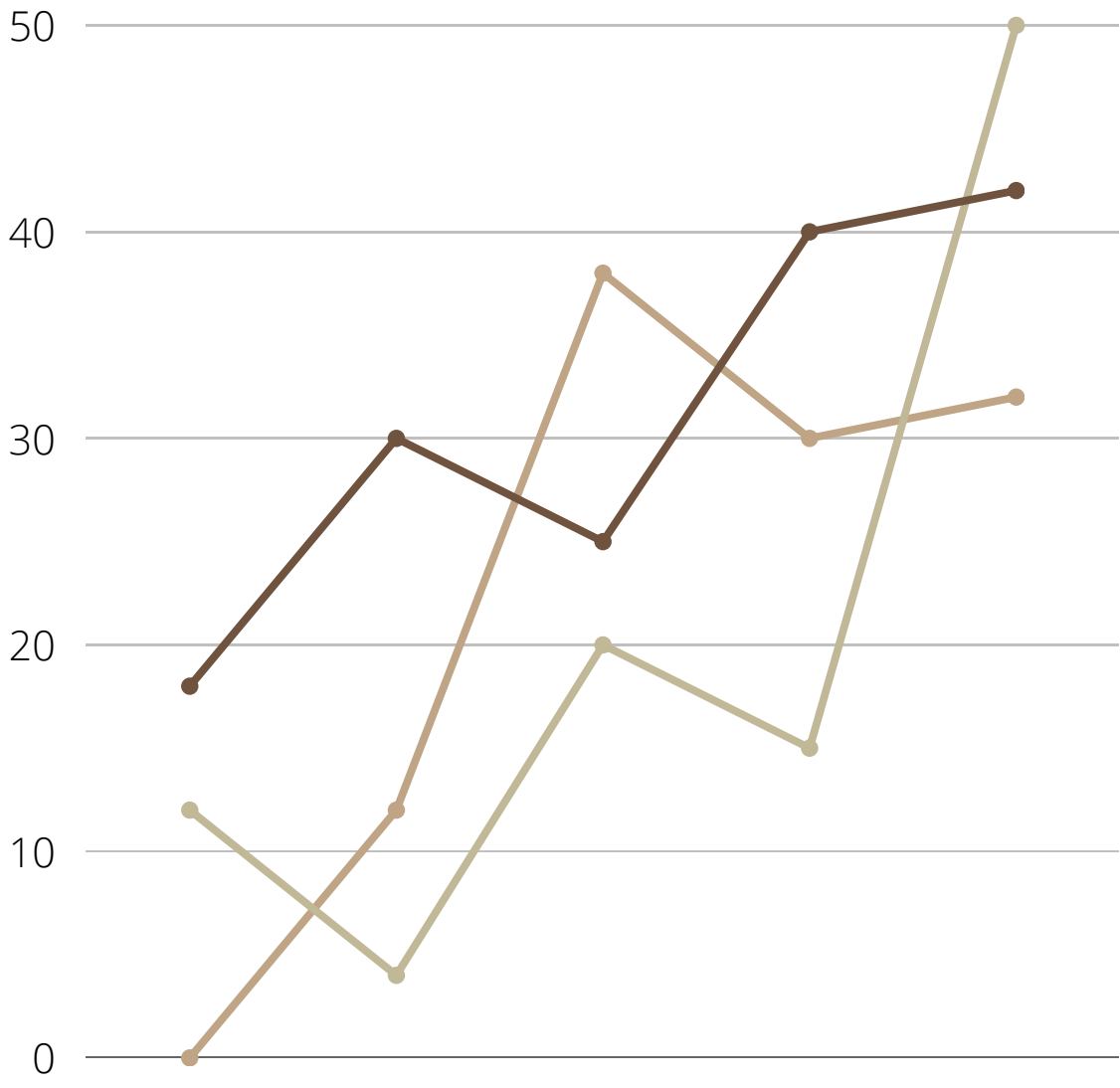
8.WIZUALIZACJA, REKLAMA OUTDOOROWA

- dystrybucja materiałów promocyjnych (ulotki, plakaty) do miejsc uczęszczanych przez mieszkańców i turystów,
- udostępnienie ekspozycji promującej Muzeum w Hotelu Pod Lwem,
- udostępnienie ekspozycji promującej Muzeum w Ratuszu Staromiejskim,
- ekspozycja 2 wystaw plenerowych na dziedzińcu Muzeum.

III.MONITORING EFEKTÓW DZIAŁAŃ

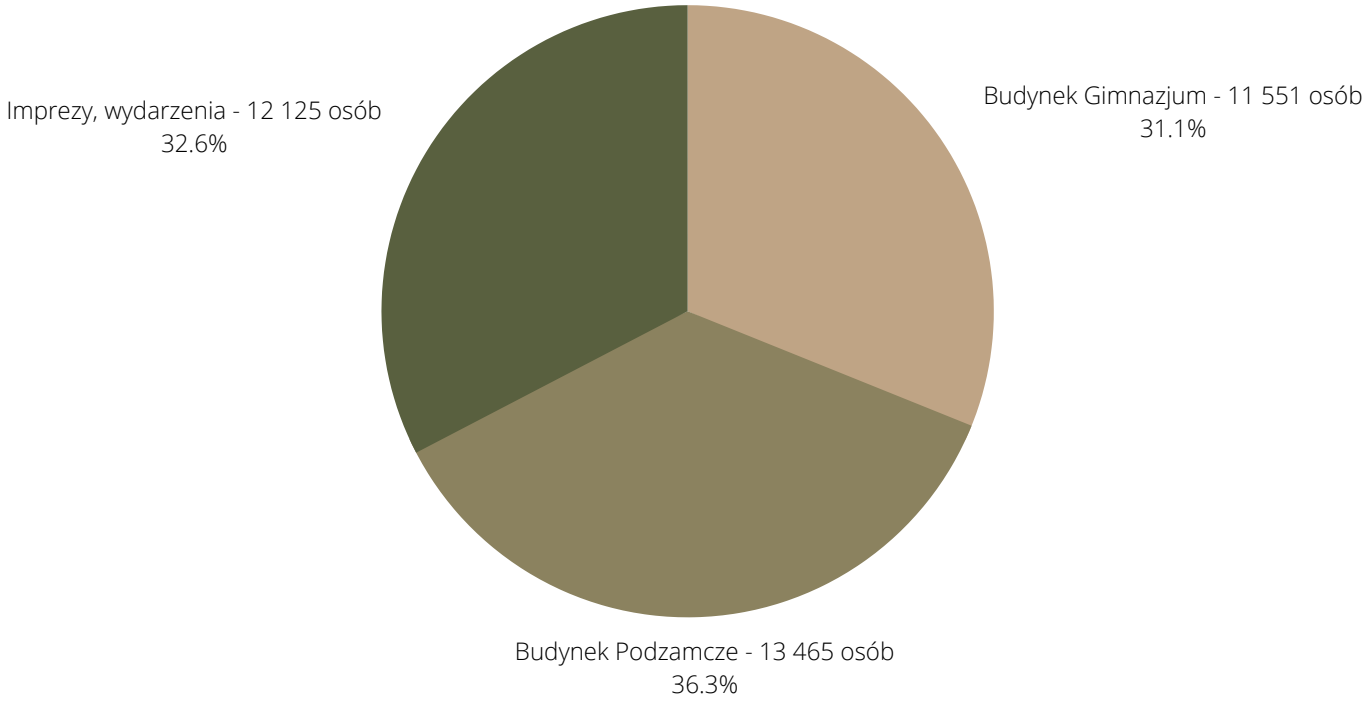
Muzeum na bieżąco prowadzi ewaluację, w celu oceny efektywności podejmowanych działań oraz adekwatności oferty w stosunku do oczekiwań odbiorców. Monitoring odbywa się za pośrednictwem wymienionych dalej działań.

1.MONITORING STATYSTYK ODWIEDZIN MUZEUM,

strony internetowej, profili społecznościowych MAH

STATYSTYKI ODWIEDZIN MUZEUM - 37 141 OSÓB

W 2022 roku Muzeum odnotowało zwiększenie liczby zwiedzających w stosunku do poziomu sprzed roku o 17 919 osoby, co stanowi 93 %. Tak znaczący wzrost jest spowodowany przede wszystkim stopniowym zdejmowaniem obostrzeń związanych ze stanem pandemii COVID-19. Liczba odwiedzających instytucję wzrosła również w stosunku do poziomu sprzed pandemii, z 2019 roku, o 2 996 osób – 9 %. Powodem tego jest najprawdopodobniej zwiększenie liczby wydarzeń organizowanych na terenie muzeum w stosunku do okresu sprzed pandemii, a także wzmożenie ruchu turystycznego po zdjęciu ograniczeń.

STATYSTYKI ODWIEDZIN

tarasu widokowego wieży katedry św. Mikołaja:
10 362 osoby
w okresie 10.05.2022 – 15.10.2022.

STATYSTYKI STRON INTERNETOWYCH I PROFILI SPOŁECZNOŚCIOWYCH

- www.muzeum.elblag.pl - sesje: 23 528, odsłony: 58 343, liczba stron na sesję: 3, unikalni użytkownicy: 21 300;
- www.edukacja.muzeum.elblag.pl – sesje: 4 145, odsłony: 9 187, liczba stron na sesję: 2, unikalni użytkownicy: 3 858;
- www.swiadectwa.elblag.pl – sesje: 543, odsłony: 1654, liczba stron na sesję: 3,04, unikalni użytkownicy: 469;
- Truso 2020 - (blog) - https://truso2020.wordpress.com/ - liczba postów: 1, liczba wyświetleń: 298;
- Kanał YouTube - https://www.youtube.com/c/muzeumelbl%C4%85g - liczba subskrybentów: 428 (w tym 105 nowych), liczba opublikowanych filmów: 8, w tym z napisami dla niesłyszących 1, liczba wyświetleń filmów: 14 599;
- Facebook – profil MAH - https://www.facebook.com/muzeumwelblagu/ - liczba osób lubiących stronę 3 626 (+ 319 w ciągu roku), liczba postów: 289;
- Facebook – profil projektu Świadectwa https://www.facebook.com/%C5%9Awiadectwa-Dawny-Elbl%C4%85g-i-okolice-1533399306937930 - liczba osób lubiących stronę 988 (+ 23 w ciągu roku), liczba postów: 44;
- @muzeumelblag (Instagram) - https://www.instagram.com/muzeumelblag/ - liczba obserwujących: 1 374 obserwujących (+ 144 w ciągu roku), liczba postów: 11.

ANALIZA RECENZJI UŻYTKOWNIKÓW INTERNETU

Google

na podstawie 885 ocen

Facebook

na podstawie 81 ocen

TripAdvisor

na podstawie 73 ocen

Na bieżąco odbywa się monitoring publikowanych w Internecie opinii na temat funkcjonowania Muzeum oraz badanie wpisów i opinii pozostawianych przez zwiedzających w Księdze Gości – w 2022 roku w księdze pozostawiono ogółem 220 wpisów, w tym 215 pozytywnych i neutralnych oraz 5 negatywnych.

W przeważającej większości uzyskiwane za pośrednictwem wymienionych działań informacje zwrotne są pozytywne. W przypadku opinii negatywnych stosowne rozwiązania są w miarę możliwości wprowadzane na bieżąco.

DZIĘKUJEMY

że byliście z nami

Muzeum
Archeologiczno-Historyczne
w Elblągu